

Nordisk råd
Ved Stranden 18
1061 København K
Danmark

5. september 2019

Følgrebrev:

Ministerrådsforslag om nytt MR-U samarbeidsprogram

Herved oversendes ministerrådsforslag om nytt samarbeidsprogram for Nordisk ministerråd for utdanning og forskning (MR-U) til behandling ved Nordisk råds 71. sesjon 2019.

Med vennlig hilsen

Nordisk ministerråd

Lilja Dögg Alfredsdóttir
Minister for utdanning, forskning og kultur
Island

Paula Lehtomäki
Generalsekretær
Nordisk ministerråds sekretariat

Ministerrådsforslag om nytt samarbeidsprogram for Nordisk ministerråd for utdanning og forskning

1. Sammenfatning

Felles verdier og likeartede samfunnssystemer er grunnlaget for nordisk samarbeid. Utdanning, forskning, språk og kulturutveksling er sentrale samarbeidsområder, og mobilitet rangerer høyt som en fordel ved nordisk samarbeidet. Dette kommer frem i rapporten «Ett värdefullt samarbeite», som er en spørreundersøkelse til den nordiske befolkningen, gjennomført av Nordisk ministerråd i 2017. Det nordiske samarbeidet innenfor MR-Us politikkområder er således velfundert også utenfor det formelle regjeringssamarbeidet.

Nordisk ministerråd for utdanning og forskning (MR-U) legger herved frem et revidert samarbeidsprogram for sektoren. Visjonen for det nordiske samarbeidet om utdanning og forskning er at Norden også i fremtiden skal være en ledende region for kunnskap og velferd.

Programmet utpeker retningen for ministrenes samarbeid om utdanning, forskning og språk i den kommende fire-årsperiode. Programmet beskriver temaer som ministrene ønsker å gi særlig oppmerksomhet, og vil løpende bli drøftet i forhold til nye politiske prioriteringer. Sektoren vil bidra til relevant oppfølging i implementeringen av Nordisk ministerråds visjon 2030 om at Norden skal bli verdens mest bæredyktige og integrerte region.

MR-U vil fremlegge en redegjørelse for Nordisk råd sesjon i 2021 om oppfølgingen av samarbeidsprogrammet.

2. Bakgrunn

Nordisk ministerråd for utdanning og forskning (MR-U) har i 2017-2019 gjennomført et omfattende strategisk utviklingsarbeid, både innenfor utdanning, forskning og språksamarbeidet. I tillegg har Nordisk ministerråd i forbindelse med statsministrenes møte den 20. august 2019 vedtatt en ny visjon for det nordiske samarbeidet. På bakgrunn av dette har MR-U utarbeidet dette reviderte samarbeidsprogrammet.

MR-U har underveis i prosessen innhentet synspunkter fra Nordisk råd og relevante sektorer i Nordisk Ministerråd. Flere av forslagene har satt sitt avtrykk i MR-Us nye samarbeidsprogram.

3. Forslag

Nordisk ministerråd for utdanning og forskning samarbeider på tre strategiske områder: utdanning, forskning og språk. Samarbeidsprogrammet er holdt på et meget overordnet nivå, hvilket gir nødvendig rom for utvikling og fleksibilitet når handlingsplaner og aktivitetsplaner skal utarbeides. Det gir også den nødvendige fleksibilitet som skal til innenfor finansieringsverktøyer som NordForsk og Nordplus til å prioritere ut fra en kvalitetsvurdering.

Utdanning

Utdanning er en forutsetning for et konkurransekraftig og sosialt bæredyktig Norden basert blant annet på kunnskap, innovasjon og mobilitet. Utdanning bidrar også til å fremme inkluderende verdifellskaper og velferd.

Prinsippet om livslang læring og fremtidens kompetanser står sentralt i det nordiske samarbeidet på utdanningsområdet. Samarbeidet omfatter hele spektret fra barnehage/førskole til grunnskole, ungdomsutdanninger, voksenutdanning og folkeopplysning samt høyere utdanning.

I dette reviderte samarbeidsprogram er det blant annet et tydeligere fokus på tidlige tverrsektorielle innsatser (f.eks. språk, integrasjon, inklusjon og demokratisk medborgerskap), utviklingen av programmene Nordplus og Nordic Master i forhold til EUs programmer og i forhold til behovene for nordisk mobilitet, nettverksdannelse, utviklingsprosjekter og strukturelt samarbeid i utdanningsinstitusjonene, anerkjennelse av kvalifikasjoner og digitalisering på utdanningsområdet, herunder utveksling av god praksis for ny pedagogikk og stimulering av en fleksibel tilgang til læring.

Et eksempel på hvordan det med midler fra MR-U arbeides å løse komplekse samfunnsutfordringer, er prosjektet «Nordisk 0-24». Det er et tverrsektorielt samarbeid om utsatte barn og unge mellom 0 og 24 år med fokus på hvordan man kan motvirke bl.a. frafall i utdanning.

Gjennom Nordisk nettverk for voksnes læring (NVL) og Nordplus inviteres folkeopplysningsaktører inn i samarbeidet om emner innenfor MR-Us politikkområder. I disse sammenhenger arbeides det også med mange prosjekter knyttet til integrasjon og voksnes læring mer generelt.

Den største del av MR-Us budsjett på utdanningsområdet går til programmet Nordplus. Nordplus bidrar med finansiering til nordiske og nordisk-baltiske utviklingsprosjekter, nettverk og mobilitetsaktiviteter. Hvert år deltar omkring 9.000 elever, studenter og undervisere i mobilitetsaktiviteter med midler fra Nordplus. I delprogrammet Nordplus Junior er klasseutveksling og lærerutveksling blant de aller mest populære aktivitetene. Nordplus har ingen programprioriteringer, men har toårige fokusområder. Fokusområdene «integrasjon» og «digitale kompetanser og digital problemløsning» har medført en ekstra oppmerksomhet på disse temaer, og ledet til mange spennende prosjekter. I oktober 2019 vil Nordplus programkomité beslutte et nytt Nordplus fokusområde for perioden 2021-2022.

Forskning

Forskningsbasert kunnskap er grunnleggende for å skape bæredyktig utvikling på alle samfunnsområder, og dermed bidra til grønn omstilling, konkurransekraft og vekst samt sosialt bæredyktige samfunn. MR-U vil bidra til at Norden utvikler seg til en globalt ledende kunnskapsregion og utveksle erfaringer fra det forskningspolitiske området.

MR-Us institusjon NordForsk samarbeider med nasjonale forskningsfinansieringsaktører. Gjennom dette samarbeidet styrkes den nordiske forskningens kvalitet og synlighet gjennom store, tverrvitenskapelige og sektorovergripende forskningsprogram. De nordiske landene bidrar til samarbeidet med midler tilsvarende en finansieringsnøkkel på 1/3 fra NordForks midler og 2/3 nasjonal finansiering.

NordForsk har siden 2011 satt i gang strategiske programmer som relaterer til ulike utfordringer i samfunnet. Flere av disse er allerede kjent for Nordisk råd: Toppforskningsinitiativet innenfor klima, energi og miljø, forskningsprogram innenfor helse og velferd, Arktis, samfunnssikkerhet, likestillingsområdet, grønn vekst, bioøkonomi og nøytronforskning. I tillegg finnes nordisk samarbeid om biobanker, sosiale register, kliniske multisenterstudier, samt eScience og e-infrastruktur. Nylig har følgende program blitt etablert: Bærekraftig byutvikling og smarte byer, Tverrvitenskapelig forskning og Digitisering av offentlig sektor. MR-Us forskningssamarbeid, i regi av NordForsk, omfatter dermed områder som i høy grad berører flere ministerråd, og adresserer problemstillinger og prioriteringer som står høyt på Nordisk ministerråds politiske dagsorden.

Språk

I Norden betraktes alle språk som likeverdige, selv om de ikke har den samme rolle. Språksamarbeidet skal bidra til å løfte temaer, som står høyt på dagsorden i landene. MR-U har i 2019 igangsatt et arbeid for å identifisere det nordiske interessefellesskapet på språkområdet. Dette arbeidet inngår i en prosess som eventuelt vil lede til en revidering av den nordiske språkdeklarasjonen. Dette vil skje i dialog med kultursektoren og med inndragelse av de unge.

Språksamarbeidet har i en periode vært konsentrert omkring barn og unges nabo-språkforståelse mellom dansk, norsk og svensk. I det nye samarbeidsprogrammet er bredden i språksamarbeidet større. Det omfatter alle Nordens samfunnsbærende språk, og har fokus på koblingen mellom språk og kultur, endringer i kommunikasjon og språkbruk (f.eks. i lys av påvirkningen fra engelsk, nye teknologier og engelsk). I 2019-2021 er det fokus på små språk og kulturens og utdanningenes rolle i å revitalisere og styrke disse. Program for språkkurs tilbyr kurs i nabospråkdidaktikk for lærerstudenter, om Nordens språk, språkdidaktikk, litteratur og kultur for lærere og språkkurs i og om Nordens samfunnsbærende språk for universitetsstudenter.

Delprogrammet Nordplus Nordens språk omfatter allerede fra 2018 et tydeligere fokus på Nordens samfunnsbærende språk og Nordens tegnspråk, og bidrar med støtte

til undervisningsmaterialer, nettsteder, konferanser og andre aktiviteter knyttet til det nordiske språksamarbeidet.

4. Barn & unge, likestilling og bærekraftig utvikling

MR-U har i lang tid hatt fokus på barn og unge, likestilling og bærekraftig utvikling. I det nye samarbeidsprogram er dette tydeligere formulert.

Målet er at alle barn og unge, gutter og jenter, tilbys læringsmiljøer som støtter elevenes psykiske og fysiske helse, at betydningen av sosial bakgrunn minskes, og at alle får mulighet til å lære og utvikle seg gjennom hele livet.

MR-U legger vekt på et likestillings- og mangfoldighetsperspektiv (kjønn, alder, etnisitet, seksuell orientering etc.), og tar funksjonshinderperspektivet inn i virksomheten når det er relevant. Med finansiering fra NordForsk startet forskningsprogrammet «Gender in the Nordic Research and Innovation Area» opp høsten 2016. To femårige forskningssentre av høyeste internasjonale kvalitet (Nordic Centres of Excellence) er finansiert gjennom programmet.

Samarbeidsprogrammet har dessuten en mangesidig kobling til blant annet FNs Agenda 2030 med relevante målsetninger for en bæredyktig utvikling blant annet innenfor utdanning og forskning.

5. Samarbeidet/organisering

MR-U har fortsatt en enkel organisatorisk struktur. Det er ikke nedsatt faste utvalg eller rådgivningsgrupper under EK-U, men sektoren anvender ad hoc arbeidsgrupper ved behov. NordForsk er MR-Us eneste institusjon, og programmet Nordplus er Nordisk ministerråds største program på området livslang læring. Nettverk for voksnes læring (NVL) og Program for språkkurs (PSK) ivaretar særlige oppgaver med øremerkede midler innenfor sine områder. MR-U har et hovedansvar for språksamarbeidet, mens MR-K har et sektoransvar.

6. Budsjett

I henhold til «Aftale om kulturelt samarbejde», artikkel 15, disponerer MR-U over budsjettet innenfor sin budsjetttramme. I 2019 disponerer MR-U 222.086 DKK av Nordisk ministerråds budsjett. En større andel av midlene finansierer nordisk samarbeid som er initiert av ulike fagmiljøer innenfor forskning og utdanning gjennom institusjonen NordForsk og programmet Nordplus. Forslaget innebærer ikke store endringer i fordelingen av midler innenfor sektoren.

UDDANNELSER OG FORSKNING FOR EN BÆREDYGTIG SAMFUNDSUDVIKLING I NORDEN – SAMARBEJDSPROGRAM FOR NORDISK MINISTERRÅD FOR UDDANNELSE OG FORSKNING

1. Forord

Samarbejdsprogrammet for Nordisk Ministerråd for Uddannelse og Forskning (MR-U) sætter retningen for ministrenes samarbejde om uddannelse, forskning og sprog fra november 2019 til november 2023. Programmet skal bidrage til at fokusere og målrette samarbejdet, som udspringer af de politiske dagsordener i landene samt Færøerne, Grønland og Åland. Programmet beskriver de temaer, som ministrene ønsker at give særlig opmærksomhed, og det indeholder således ikke en udtømmende oversigt over alle MR-U's prioriteringer.

MR-U har i 2017 og 2018 gennemført et omfattende strategisk udviklingsarbejde. MR-U fremlagde i 2017 en forskningspolitisk redegørelse for Nordisk Råds session. Samme år blev der nedsat en højniveaugruppe, som gav anbefalinger til sektoren vedrørende uddannelsesområdet. Sektoren har også drøftet det fremtidige sprogsamarbejde. På denne baggrund har MR-U udarbejdet dette reviderede samarbejdsprogram. I dette arbejde har der været en god dialog med Nordisk Råd og relevante sektorer i Nordisk Ministerråd. I forbindelse med at der i perioden 2017-2022 er nedsat et ad hoc Nordisk Ministerråd for Digitalisering, er ansvaret for IT-området overført til dette ministerråd. I tillæg har Nordisk Ministerråd i forbindelse med statsministrenes møde den 20. august 2019 vedtaget en ny vision for det nordiske samarbejde.

Det er Nordisk Ministerråds ambition, at alle berørte parter vil have glæde af programmet som et pejlemærke for det fremtidige samarbejde på uddannelses- og forskningsområdet.

Sign. Formandskabets minister

2. Indledning

Nordisk Ministerråd har en lang tradition for et konsensusbaseret samarbejde. De nordiske lande og Færøerne, Grønland og Åland er demokratiske samfund med store lighedstræk, som deler flere fælles værdier så som tillid, åbenhed og ligestilling.

I regionen er der fokus på bæredygtig udvikling på alle samfundsområder og mulighed for mobilitet hvor det er relevant og muligt. Det formelle nordiske regeringssamarbejde i Nordisk Ministerråd har gennem årene udgjort en platform for at skabe synergier og udveksle viden og erfaringer om løsninger på en lang række områder til gavn for borgerne i Norden.

Visionen for Nordisk Ministerråd 2030 er, at Norden skal blive verdens mest bæredygtige og integrerede region. De strategiske prioriteringer for samarbejdet skal være et grønt, konkurrencekraftigt og socialt

bæredygtigt Norden. Det sker i en tid, hvor de nordiske velfærdssamfund samtidig udfordres af globalisering, økonomiske forhold, demografiske ændringer samt klima- og energispørgsmål.

Visionen for det nordiske samarbejde om uddannelse og forskning er, at Norden også i fremtiden skal være en ledende region for kundskab og velfærd.

Det kræver et bredt engagement, også globalt, og samarbejdsprogrammet har en mangesidig kobling og potentiale i forhold til blandt andet FN's Agenda 2030 med relevante målsætninger for en bæredygtig udvikling blandt andet inden for uddannelse og forskning.

Målet er at skabe uddannelser, så alle børn og unge, drenge og piger, tilbydes indlæringsmiljøer, som støtter elevernes psykiske og fysiske helse, at betydningen af social baggrund mindskes, og at alle får mulighed for at lære og udvikle sig gennem hele livet.

Samarbejdet lægger vægt på et ligestillings- og mangfoldighedsperspektiv (køn, alder, etnicitet, seksuel orientering etc.), og tager funktionshinderperspektivet ind, der hvor det er relevant.

Samarbejdet skal videre bidrage til styrket forskning og forskningspolitik i de nordiske lande samt Færøerne, Grønland og Åland.

Samarbejdet tager afsæt i ønsket om at skabe et velfungerende uddannelses- og forskningsfællesskab i Norden. De nordiske lande står hinanden nær – både geografisk, historisk og kulturelt. Uddannelsessystemerne har flere ligheder og fælles udfordringer. Landene kan opnå bedre resultater, hvis de samarbejder og udveksler viden og erfaringer – til glæde og nytte for institutioner og borgere.

Målgruppen for programmet er MR-U og alle aktører under MR-U, som arbejder for at realisere målene for det nordiske samarbejde på uddannelses- og forskningsområdet.

3. Strategiske indsatsområder

Nordisk Ministerråd for Uddannelse og Forskning samarbejder på tre strategiske områder: uddannelse, forskning og sprog. Samarbejdet har fokus på at videreudvikle eksisterende samarbejdsformer og tiltag og samtidig identificere nye indsatser.

3.1. Uddannelse

Uddannelse er en forudsætning for et konkurrencekraftigt og socialt bæredygtigt Norden baseret blandt andet på kundskab, innovation og mobilitet samt et fokus på at fremme inkluderende værdifællesskaber og velfærd. Det nordiske uddannelsessamarbejde omfatter hele spektret fra børnehave/førskole til grundskole, ungdomsuddannelser, voksenuddannelse og folkeoplysning samt højere uddannelse. Samarbejdet tager udgangspunkt i princippet om livslang læring og bidrager til en nordisk dagsorden om fremtidens kompetencer, der skal styrke børn, unge og voksnes muligheder for at lære nyt gennem hele livet.

Det nordiske samarbejde om uddannelsesområdet og voksnes læring fokuserer på at styrke kvaliteten i alle uddannelsesområder, inklusive børnehave/førskole.

Indsætserne omfatter følgende aktuelle temaer:

1. Styrke drenges og pigers og kvinders og mænds grundlæggende færdigheder og kundskaber ved at
  - a. Fremme videns- og analysesamarbejdet om centrale udfordringer på uddannelsesområdet og inden for voksenuddannelserne
  - b. Bidrage til udvikling af de nordiske uddannelser gennem et øget fokus på styring, ledelse og implementering af reformer
  - c. Fremme udvikling og brug af nye undervisnings- og læringsmetoder, f.eks. gennem øget fokus på kreativitet og innovation samt digitalisering
2. Fremme tidlige, tværsektorielle indsatser på børnehave/førskole- og grundskoleområdet, blandt andet når det gælder sprog, integration, inklusion og demokratisk medborgerskab
3. Bidrage til en god overgang mellem uddannelserne og mellem uddannelse og arbejdsliv
4. Styrke unge og voksnes muligheder for at gennemføre et uddannelsesforløb
5. Fremme erhvervsuddannelsens status og bidrage til bedre rammer for læring på arbejdspladsen for unge og voksne, herunder at få flere unge til at gennemføre en erhvervsuddannelse
6. Profilere højere uddannelse ved at fremme kvalitetssamarbejde, f.eks. ved at udveksle nationale erfaringer med at udvikle metoder til vurdering af kvalitet inden for området
7. Styrke samarbejdet om førskolelærer- og læreruddannelsen, udøvelsen af lærerprofessionen samt efter- og videreuddannelse, så hele spektret af lærerfaget dækkes
8. Udvikle programmerne Nordplus og Nordic Master, i relation til EU's programmer for uddannelse og forskning, så de på bedst mulig vis understøtter behovene for nordisk mobilitet hos både studerende og uddannelsesinstitutioner, samt understøtter behovet for netværksdannelse, udviklingsprojekter og strukturelt samarbejde på institutionsniveau
9. Styrke samarbejdet vedrørende anerkendelse af kvalifikationer blandt andet inden for højere uddannelse
10. Samarbejde vedrørende digitalisering på uddannelsesområdet, f.eks. gennem udveksling af god praksis for ny pædagogik, information om uddannelsesmuligheder samt stimulering af en mere åben og fleksibel tilgang til læring i Norden

3.2. Forskning

Den videnskabeligt baserede kundskab er grundlæggende for at skabe bæredygtig udvikling på alle samfundsområder, og dermed bidrage til den grønne omstilling, konkurrencekraft og vækst samt socialt bæredygtige samfund. Et udviklet nordisk forskningsamarbejde øger forskningens kvalitet og gennemslag. Samarbejdet giver desuden forskningsaktørerne og landene merværdi gennem be-

sparelser på omkostninger og øgede muligheder for at attrahere forskningsmidler inden for EU's programmer og initiativer.

Nordisk Ministerråds forsknings samarbejde inkluderer ud over samarbejde om forskning og forskningsfinansiering også forskningspolitisk samarbejde. Det forskningspolitiske samarbejde sker først og fremmest i form af erfaringsudveksling i regi af MR-U og EK-U.

MR-U vil bidrage til, at Norden udvikler sig til en globalt ledende kundskabsregion gennem følgende aktuelle temaer:

1. Understøtte multidisciplinært og tværsektorielt forsknings samarbejde mellem nationale og nordiske forskningsfinansieringsorganer
2. Fremme forsknings samarbejdet inden for potentielt excellente forskningsområder, inklusive strategisk betydningsfulde områder hvor en fælles nordisk satsning er nødvendig for at bygge en forsknings- og uddannelseskompetence af international kvalitet og styrke
3. Fremme samarbejde om og fælles anvendelse af forskningsinfrastruktur i Norden
4. Bidrage til styrket mobilitet, forskeruddannelse og -netværk blandt andet for yngre forskere
5. Bidrage til styrket forskningspolitik i landene gennem forskningspolitisk vidensdeling og erfaringsudveksling

Et udviklet nordisk forsknings samarbejde kan desuden give ny kundskab inden for områder som prioriteres af MR-U.

3.3 Sprog

I Norden betragtes alle sprog som ligeværdige, men de har ikke alle den samme rolle. Dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk er statsbærende sprog. Sammen med færøsk, grønlandsk og de samiske sprog udgør disse sprog de samfunds bærende sprog i Norden. Mellem de nært beslægtede og gensidigt forståelige nabosprog dansk, norsk og svensk har vi et nordisk sprogfællesskab. Forskellige nationale minoritetssprog og tegnsprogene i Norden har en særstilling. I tillæg omfatter den sproglige mangfoldighed i Norden flere ikke-nordiske sprog, som er kommet til Norden gennem flere år.

I sprogsamarbejdet har MR-U et hovedansvar, mens MR-K har et sektoransvar. Sprogsamarbejdet skal bidrage til at løfte temaer, som står højt på den sprogpolitiske dagsorden i landene.

Opfølgningen af deklARATION om nordisk sprogpolitik (2006) er et nationalt ansvar. Det nordiske sprogsamarbejde skal dog bidrage til at støtte op om relevante nationale indsatser. MR-U vil i 2019 igangsætte en proces omkring en eventuel revidering af sprogdeklARATIONEN med det formål at identificere det nordiske interessefællesskab på sprogområdet.

Det nordiske sprogsamarbejde vil fokusere på at videreudvikle det fælles værdigrundlag, som ligger i nordisk sprog- og kulturidentitet samt bidrage til et fokus på sprog gennem følgende aktuelle temaer:

1. Styrke kendskabet til og kundskaben om Nordens sprog (samfunds bærende sprog, tegnsprog og de nationale minoritetssprog) samt koblingen mellem sprog og kultur, identitet og sammenhængskraft i samfundet
2. Fokusere på de sprogpolitiske udfordringer, som skabes ved forandringer i kommunikation og sprogbrug, specielt blandt børn og unge

3. Styrke børn og unges gensidige forståelse af dansk, norsk og svensk, blandt andet ved at fremme forståelsen af talt sprog
4. Styrke kundskaben om og erfaringsudvekslingen omkring aktuelle sprogvidenskabelige tema og spørgsmål
5. Bidrage til at understøtte relevante indsatser i den nationale opfølgning af den nordiske sprogdeklaration

Appendix

1. Samarbejdsprogrammets operationalisering

MR-U har en lang tradition for et intensivt og konstruktivt samarbejde om udfordringer og initiativer af fælles interesse inden for uddannelses- og forskningsområdet. MR-U vil i de kommende år varetage det langsigtede samarbejde gennem:

Nordiske uddannelses- og netværksprogrammer

- Nordplus
- Nordisk Master Programmet (NMP)
- Nordisk Netværk for Voksnes Læring (NVL)
- Program for sprogkurser (PSK)

Nordiske institutioner

- NordForsk

Nordiske samarbejdsorganer

- Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)
- Nordisk Institut for Søret (NIFS)
- Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS)
- Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULK)
- Nordisk Samisk Institut (NSI)

Nordiske aftaler – konventioner, overenskomster og deklamationer

- Konventionen mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om retten att använda nordiska språk hos myndigheterna i ett annat nordiskt land (Språkkonventionen)
- Deklaration om nordisk sprogpolitik (Sprogdeklarationen)
- Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om adgang til højere uddannelse
- Nordisk deklamation om erkännande av bevis avseende högre utbildning (Reykjavik-deklamationen)
- Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om nordisk uddannelsesfællesskab på det gymnasiale niveau (Gymnasieoverenskomsten)

MR-U vil desuden samarbejde om politisk forankrede områder og temaer, som sektoren ønsker at udvikle, gennem:

- Ad hoc arbejdsgrupper og projekter
- Mødepladser for erfaringsudveksling, videndeling, læring og gensidig inspiration

- Studier, analyser, udredninger og evalueringer mv., blandt andet med afsæt i data og statistik
- Samarbejde og dialog med nordiske sammenslutninger og organisationer fra civilsamfundet om emner inden for MR-U's politikområder

1.1. Om samarbejdsprogrammer i Nordisk Ministerråd

Samarbejdsprogrammet er styrende for MR-U's virksomhed, men skal også ses i sammenhæng med andre styrende dokumenter i Nordisk Ministerråd, herunder vision for det nordiske regeringssamarbejde, Nordisk Ministerråds strategiske prioriteringer, tværgående strategier, andre sektorerers samarbejdsprogrammer samt de årlige formandskabsprogrammer.

1.2. Håndtering af tværgående strategier og øvrige strategiske platforme

Mange opgaver løses bedst på tværs af flere fagministerråd, og MR-U samarbejder med andre ministerråd om den konkrete udmøntning af tværgående indsatser, programmer og strategier. Sektoren lægger vægt på mobilitetsfremmende virksomhed og arbejder på at løse grænsehindringer, hvor det er relevant og muligt.

Samarbejdet sker blandt andet gennem:

- [Strategi for barn og unge](#)
- [Strategi for ligestilling](#)
- [Strategi for bærekraftig udvikling](#)
- [Strategi for nordisk kultursamarbejde](#)
- [Arktisk samarbejdsprogram](#)
- [Nordisk program for 2030-agendaen](#)
- [Nordisk-baltisk ministererklæring om digitalisering](#)
- [Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder](#)
- [Strategi och handlingsplan för nordisk mobilitet \(Samarbetet om gränshinder\)](#)
- [Samarbejdsprogram for integrasjon](#)
- [Samarbejdsprogrammet for arbejdslivssektoren](#)

MR-U samarbejder ligeledes med forskellige regionale og internationale organisationer om opgaver og muligheder af fælles interesse.

MR-U har indgået separate, enslydende aftaler med hvert af de baltiske lande Estland, Letland og Litauen om deres deltagelse i uddannelsesprogrammet Nordplus. Det nordisk-baltiske samarbejde om Nordplus følger de besluttede retningslinjer for nordisk-baltisk samarbejde.

1.3. Organisering i sektoren

MR-U har en enkel organisatorisk struktur. MR-U mødes en til to gange om året for at diskutere politiske sager. Sager af administrativ karakter tages så vidt muligt i skriftlig eller stille procedure. Budgetkompetencen er delegeret til EK-U. EK-U mødes fire gange årligt. Der findes ingen faste udvalg eller rådgivningsgrupper, men sektoren anvender ad hoc arbejdsgrupper ved behov. Sektoren har en institution: NordForsk.

1.4. Strategisk mandat for NordForsk

NordForsk etablerades av Nordiska Ministerrådet år 2005 och är en nordisk institution inom forsknings-samarbete.

Det strategiska mandatet innehåller målsättningar som anger riktning och ambition för NordForsks verksamhet. Målen formuleras inom ramen för MR-U:s samarbetsprogram och sätter ramarna för hur NordForsk ska bidra till att förverkliga programmet.

NordForsks syfte

Syftet med NordForsks verksamhet är att främja ett effektivt nordiskt samarbete inom forskning, forskarutbildning och forskningsinfrastruktur, och därigenom åstadkomma högsta internationella kvalitet på den nya kunskap som produceras. NordForsk ska fungera som ett samarbetsorgan mellan nationella forskningsfinansierande organ. NordForsk ska främst utforma initiativen utifrån de nationella forskningsfinansierande organens prioriteringar. NordForsks roll är att facilitera, det vill säga identifiera och respondera på strategiska prioriteringar för samarbete och därigenom skapa nordiskt mervärde.

NordForsk har en styrelse med ansvar för NordForsks verksamhet och för utvecklingen av NordForsk. För att kunna utnyttja den fulla potentialen av samarbetet ska NordForsk arbeta i nära dialog med Nordiska Ministerrådet, särskilt MR-U.

NordForsks målsättningar

Nedan framgår de mål som är fastställda för NordForsk. Målen är fastställda med utgångspunkt i NordForsks stadgar, samarbetsprogrammet och Nordiska ministerrådets tvärsektoriella strategier.

Det övergripande målet för verksamheten är att genom nordiskt samarbete öka forskningens kvalitet och betydelse för samhället samtidigt som de samlade kostnaderna för de nordiska länderna är oförändrande eller minskar. Forskningen ska vara av högsta vetenskapliga kvalitet och bidra till nordiskt mervärde. Ambitionen är att härigenom bidra till att göra den nordiska regionen globalt ledande inom forskning och innovation. De mer specifika mål- och delmålen anges nedan.

1. Forskningsfinansiering (cross-border research cooperation) och Nordiskt forskningsinfrastruktursamarbete (Nordic research infrastructure cooperation)
Mål: Att genom nordiskt forskningssamarbete genomföra forskningsaktiviteter vilka ger ny kunskap som bidrar till en positiv och hållbar utveckling i Norden i perspektivet av samtida utmaningar.
Mål: Att genom nordiskt forskningssamarbete skapa kritisk massa inom områden där den nationella arenan är för liten och där det finns potential för nordiskt mervärde.
Mål: Att genom nordiskt samarbete öka tillgången till och användningen av existerande forskningsinfrastruktur och stimulera till samarbete om ny infrastruktur i Norden, i Europa och globalt.
Mål: NordForsk ska identifiera och genomföra forskningssatsningar som har ett tydligt identifierbart nordiskt mervärde. NordForsk ska facilitera nordiskt forskningssamarbete som är så attraktivt att de nationella aktörerna bidrar finansiellt. NordForsk ska i nära dialog med de nationella aktörerna arbeta för att öka volymen av nationella forskningsbidrag som koordineras av NordForsk. En indikator för detta

är att NordForsk säkerställer att de nationella aktörerna bidrar tillsammans med en summa som är minst dubbelt så stor som den som kommer från NordForsks budget (1/3 Nordforsk och 2/3 nationell finansiering).

Mål: NordForsk ska tillämpa finansieringsmodeller och finansieringsinstrument som adresserar ländernas behov. Institutionen ska överväga att använda olika finansieringsmodeller (t.ex. virtuell common pot) och finansieringsinstrument (t.ex. nätverk, forskarskolor och mobilitetsfrämjande åtgärder).

2. Effekter av nordiskt forsknings- og forskningsinfrastruktursamarbete (Impact of Nordic research and research infrastructure cooperation)

Mål: Bidra till kontinuerliga förbättringar av de nordiska välfärdsamhällena och till ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv i Norden genom förmedling av sådan ny evidensbaserad/informerad kunskap (till relevanta intressenter) som tillkommit som ett resultat av nordiskt samarbete inom forskning och forskningsinfrastruktur i enlighet med de ovan angivna målen.

3. Förberedande aktiviteter

Mål: NordForsk ska vidareutveckla långsiktiga processer för framtida nordiska initiativ och processer för nationell förankring och finansiering. Inkluderande och transparent dialog ska genomföras med de nationella forskningsfinansierande organen (inklusive NOS-organen) kring framtida nordiska initiativ.

Mål: Samarbetet mellan NordForsk, Nordisk Innovation och Nordisk Energiforskning ska öka.

Mål: Uppdrag åt Nordiska ministerrådet genomförs enligt tidplan och med hög kvalitet.

4. Administration och drift

Mål: NordForsk ska arbeta för effektivisering av administration och drift så att en större andel av den nordiska budgeten kan användas till forsknings- och forskningsinfrastruktursamarbete.

Mål: NordForsk ska arbeta för en ändamålsenlig personalsammansättning och kompetensförsörjning.

Mål: Administrativ samverkan mellan NordForsk och Nordisk Innovation och Nordisk Energiforskning ska öka.

2. Håndtering af EU-relaterede og internationale spørgsmål og temaer

EU-relaterte og internasjonale spørsmål og temaer er sentrale for MR-U og blir ivaretatt i sektorens arbeid, både strategisk og på program/prosjektnivå. Å se nordiske aktiviteter i forhold til relevante EU-aktiviteter bidrar til å sikre nordisk nytte. I tillegg til bruk av nordiske nettverk til uformell dialog om aktuelle saker i EU, kommer dette blant annet til uttrykk i arbeidet med:

1. Komplementære verktøy og støttemuligheter som styrker samarbeidet mellom de nordiske utdannings- og mobilitetsprogrammene Nordic Master Programme og Nordplus i relasjon til EUs rammeprogrammer for utdannelse og forskning
2. Det nordiske samarbeidet om kvalitet i høyere utdanning, jf. EUs moderniseringsagenda for høyere utdanning (som er en del av Education & Training 2020) og Bologna-prosessen (Det europeiske området for høyere utdanning, som omfatter 48 land i Europa)

3. Reykjavik-deklarasjonen og arbeidet med anerkjennelse av kvalifikasjoner, jf. Lisboa-konvensjonen, som ble vedtatt av Europarådet og UNESCO i 1997, og EUs anerkjennelsesdirektiv, som ble vedtatt i 2005. Formålet med konvensjonen er å lette gjensidig anerkjennelse av adgangsgivende eksamener, studieperioder og eksamensbeviser innenfor høyere utdanning, mens direktivet skal gjøre det lettere for EU-borgere å utøve et lovregulert erverv i et annet medlemsland, når de er kvalifisert til det i hjemlandet
4. En nordisk dagsorden for fremtidens kompetanser og koblingen til EU's agenda 'New Skills for Europe' og 'Upskilling Pathways - New opportunities for adults'
5. Nordiske digitaliseringsinnsatser på utdannelsesområdet og koblingen til EUs handlingsplan for digitalisering i utdanning
6. Det nordiske forskningssamarbeidet som relatert til, men ulikt, det europeiske forskningssamarbeidet, herunder EUs rammeprogram for forskning, Horisont 2020/Horisont Europa, og det europeiske forskningssamarbeidet (ERA)
7. Nordisk samarbeid om forskningsinfrastrukturer og åpne prosesser i forskningen (Open Science/Open Access), herunder samarbeid mot EUs prosesser og landenes implementering av EUs nye personvernforordning
8. Nordisk nettverk for voksnes lærings (NVLs) samarbeid med de nasjonale EU-agenda-koordinatorer omkring EUs Lifelong Learning dagsorden og utviklingen av European Qualification Framework (EQF). NVL deltar i EPAL, som er internettplattformen for voksenutdannelsesområdet i EU
9. Nordisk utdanningssamarbeid om demokratiopplæring under de nordiske samarbeidsministrenes program for demokrati, inklusjon og sikkerhet (DIS), med utgangspunkt i læringsressurser utviklet av Europarådet og EU

3. Samarbejdsprogrammets evaluering

Samarbejdsprogrammet vil løbende blive drøftet og justeret i ministerrådet i forhold til nye politiske prioriteringer. På den måde vil det understøtte den fortsatte udvikling af MR-U's samarbejde og den måde, der samarbejdes på inden for uddannelses- og forskningsområdet. Programmet suppleres med en aktivitetsoversigt med konkrete projekter og initiativer til intern brug i sektoren, ligesom sektoren vil bidrage til relevant opfølgning i implementeringen af Nordisk Ministerråds vision.

Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning vil halvvejs i programperioden fremlægge en redegørelse for Nordisk Råd vedrørende opfølgningen af samarbejdsprogrammet.